

5. Погорілко В. Ф. Нова Конституція України: Текст Основного Закону. Огляд і коментарі / В. Ф. Погорілко. – К. : Наукова думка. – 1996.

УДК 342.1 (043.2)

Дмитришина В. В., студентка,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Юринець Ю. Л., к.ю.н., доцент

ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА В ІНТЕРПРЕТАЦІЇ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

Існує правова доктрина, яка передбачає, що жодна людина не є вище закону, що ніхто не може бути покараним державою, крім як за порушення закону, і що ніхто не може бути засудженим за порушення закону іншим чином, ніж у порядку, встановленому законом. Ця доктрина має назву – верховенство права.

П. Рабінович пропонує власне визначення верховенства права: «Верховенство права – це взаємообумовлене існування і взаємоузгоджена реалізація основоположних прав і обов'язків людських спільнот, об'єднань й усього суспільства» [1, с. 224].

Термін «верховенство права» використовується з 17 століття, хоча насправді ця концепція набагато старіша. Наприклад, грецький філософ Арістотель казав: «Закон має правити».

Принцип верховенства права, безпосередньо, закріплений в I розділі ст. 8 Конституції України.

За своїм характером принцип верховенства права є багатоаспектним. Сутність верховенства права розкрита також у доповіді Венеціанської комісії 25 – 26 березня 2011 р. [2]. У доповіді Венеціанська комісія наголошує, що поняття верховенства права часто складно віднайти у колишніх соціалістичних країнах, які застосовували поняття соціалістичної законності. Класичний марксистський підхід ґрунтується на ідеї панівної ролі держави. Так, право походить від держави. Право і закон ототожнювались. Необхідно було чітко виконувати й дотримуватись законів. Це так званий позитивістський підхід, який зводиться лише до суворого дотримання законів, що фактично означало не правління права, а правління, управління правом або ж законом.

В статті 8 Конституції України зазначено, що в Україні визнається і діє принцип верховенства права. Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі

Конституції України і повинні відповідати їй. Норми Конституції України є нормами прямої дії. Звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується (ст. 8) [3].

Верховенство права – це панування права в суспільстві. Верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозахисну діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності та інше.

Одним з проявів верховенства права є те, що право не обмежується лише законодавством як однією з його форм, а включає й інші соціальні регулятори, зокрема норми моралі, звичаї, які легітимовані суспільством і зумовлені історично досягнутим культурним рівнем суспільства. Всі ці елементи права об'єднуються якістю, що відповідає ідеології справедливості та ідеї права, які значною мірою дістали відображення в Конституції України. Перш ніж аналізувати наведені положення, зауважимо насамперед те, що оприлюднення КСУ свого розуміння верховенства права видається надзвичайно важливою, непересічною подією у громадському й державному житті України. Адже завдяки цьому вперше запроваджується, можна сказати, офіційний еталон інтерпретації принципу верховенства права. Не можна не відзначити того, що наведена позиція органу української конституційної юстиції спирається – неабиякою мірою – на здобутки вітчизняної юридичної науки. Повертаючись до інтерпретації КСУ верховенства права, відзначимо, що природно-правова засада не є її єдиною складовою [4, с. 210-220].

Тобто до основних засад можна віднести справедливість. Справедливість – одна з основних засад права, є вирішальною у визначенні його як регулятора суспільних відносин, одним із загальнолюдських вимірів права. Зазвичай справедливість розглядають як властивість права, виражену, зокрема, в рівному юридичному масштабі поведінки й у пропорційності юридичної відповідальності вчиненому правопорушенню. У сфері реалізації права справедливість проявляється, зокрема, у рівності всіх перед законом, відповідності злочину і покарання, цілях законодавця і засобах, що обираються для їх досягнення.

Також основною складовою тут виступає, можна сказати, засада легістсько-позитивістська, оскільки однією із форм прояву справедливості визнається державний закон (хоча й не виключаються, випадки, коли він не відповідатиме справедливості, тобто буде актом неправомірним) [5].

Саме держава має бути головним гарантом «панування» права, прав людини у суспільстві.

Досить часто формально закріплені принципи не мають відображення у сучасному житті. В Україні теж існує проблема, що основною причиною невиконання принципу верховенства права є вкрай низький рівень довіри між людьми в суспільстві в цілому та в сфері державного управління особливо, який спонукає до створення абсурдних за своєї кількості та функціями контролюючих механізмів та органів за правилом: «контроль над контролем» чи «нагляд над наглядом».

Необхідним фактором успішної реалізації принципу верховенства права є цілеспрямоване поширення у суспільній свідомості гуманістичної ідеології, суттю якої є уявлення про самоцінність кожної людини, непорушність її природних та інших основних прав і свобод.

Література

1. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави: навч. посіб. / П. М. Рабінович. – Вид. 10-е, доповнене. – Львів: Край, 2008. – 224 с.
2. Доповідь Венеціанської Комісії «Про верховенство права». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDLAD%282011%29003rv>
3. Конституція України // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 30. – ст. 141.
4. Рабінович П. М. Верховенство права в інтерпретації Конституційного Суду України. Українське право / П. М. Рабінович. – К., 2006. – № 1 (19). – С. 210 – 220.
5. Рішення Конституційного Суду України від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004 у справі № 1-33/2004 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-04>

УДК 342.8 (043.2)

Дробович Т. М., студентка,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Юринець Ю. Л., к.ю.н.

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕГУЛЮВАННЯ ПИТАНЬ РЕФЕРЕНДУМУ В УКРАЇНІ

Питання референдуму в Україні на сьогоднішній день є достатньо гострим. Це пов'язано з політичною ситуацією в країні. Український народ хоче приймати активну участь у політичному житті держави та впливати на рішення, які приймає влада, так як референдум – це прийняття рішень з найважливіших питань державного та громадського життя громадянами України шляхом голосування.